

Regeringens proposition

1984/85: 159

om lag om kontroll av husdjur m. m.;

beslutad den 28 februari 1985.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

SVANTE LUNDKVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ett antal lagar som reglerar aveln av husdjur och hälsokontrollen av sådana djur ersätts av en ny lag. Även seminverksamheten skall kunna regleras med stöd av den nya lagen. Vidare föreslås styrmedel för att förbättra djurhälsan och djurskyddet inom slaktsvinsproduktionen.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1985.

Förslag till

Lag om kontroll av husdjur m. m.

Härigenom föreskrivs följande.

1§ Syftet med denna lag är att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet för avel i näringsverksamhet samt att förebygga sjukdomar hos djur.

Regeringen får i det syfte som anges i första stycket meddela föreskrifter om kontroll av husdjur och av andra djur, som människan har i sin vård, samt ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanlutningar rätt att anordna sådan kontroll.

2§ Regeringen får i det syfte som anges i 1§ första stycket meddela föreskrifter om seminverksamhet och för överföring av befruktade ägg mellan hondjur.

3§ Den som innehar djur av sådant slag och inom sådant område för vilket kontroll enligt 1§ har anordnats har rätt att få djuren anslutna till kontrollen. Fortsatt anslutning får vägras, om djurens innehavare inte följer de föreskrifter som gäller för kontrollen.

4§ Djur som omfattas av kontrollen får enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen överlätas under särskild beteckning som är förbehållen sådana djur.

5§ Om det finns hälsokontroll anordnad för slaktsvin, får regeringen föreskriva att en avgift får tas ut vid slakt av svin från sådana besättningar som inte omfattas av kontrollen och i vilka sjukdomar i särskilt hög grad förekommer.

Regeringen får överlämna åt innehavare av slakteri att uppbära avgift av den som lämnar svinen till slakt.

6§ Regeringen får överlämna åt lantbruksstyrelsen att

1. meddela föreskrifter som avses i 1§ andra stycket, 2 och 4 §§ samt 5§ första stycket,

2. ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanlutningar rätt att anordna sådan kontroll som avses i 1§,

3. besluta om sådant överlämnande som avses i 5§ andra stycket.

7§ Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 2 eller 4§ döms till böter, om inte ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Genom lagen upphävs

1. lagen (1914: 451) om hingstbesiktningstvång,

2. lagen (1928: 196) om galtbesiktningstvång,

3. lagen (1976: 300) med bemyndigande att meddela föreskrifter om seminverksamhet för avel av vissa husdjur,

4. lagen (1978:878) om överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur,

5. lagen (1980:370) om organiserad hälsokontroll av husdjur.

Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, lantbruksstyrelsen får meddela föreskrifter om att handjur får användas till avel endast om de har avelsvärderats. Sådana föreskrifter får meddelas att gälla längst till och med utgången av juni 1987. Vid överträdelse av föreskrift om avelsvärdering gäller 7 § lagen.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1985-02-28

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Peterson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Proposition om lag om kontroll av husdjur m. m.

---

1 Inledning

Lantbruksstyrelsen har i en framställning till regeringen den 29 september 1983 föreslagit att ett antal lagar som reglerar aveln av husdjur och hälsokontrollen av sådana djur ersätts med en ny lag rörande kontrollen av husdjur och viss verksamhet som har anknytning till denna kontroll. Till protokollet i detta ärende bör fogas lantbruksstyrelsens förslag till lag om husdjurskontroll m. m. som *bilaga 1*.

Efter remiss har yttranden över lantbruksstyrelsens förslag avgetts av statskontoret, riksrevisionsverket, näringsfrihetsombudsmannen, statens livsmedelsverk, statens jordbruksnämnd, kammarrätten i Sundsvall, Sveriges lantbruksuniversitet, statens veterinärmedicinska anstalt, statistiska centralbyrån, Lantbrukarnas riksförbund, Hushållningssällskapens förbund, Tjänstemännens centralorganisation, Centralorganisationen SA-CO/SR som har åberopat ett yttrande av Sveriges veterinärförbund, Landsorganisationen i Sverige, Svenska travsportens centralförbund och Köttbranschens riksförbund.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Regeringen uppdrog den 20 oktober 1983 åt lantbruksstyrelsen att i samråd med statens livsmedelsverk och statens jordbruksnämnd utreda och lämna förslag till åtgärder för att förbättra djurhälsan och djurskyddet inom svinskötseln m. m.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 9 oktober 1984 med överlämnande av utredning och samrådsyttranden från statens livsmedelsverk och statens jordbruksnämnd redovisat uppdraget. Skrivelsen bör fogas som *bilaga 3* till protokollet i detta ärende.

Förslaget har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av Sveriges lantbruksuniversitet, statens veterinärmedicinska anstalt, Lantbrukarnas riksförbund, Sveriges livsmedelsindustriförbund, Kooperativa förbundet, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Centralorganisationen SACO/SR, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund, Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök, Djurens vänners riksorganisation och Svenska djurskyddsföreningen.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas som *bilaga 4* till protokollet i detta ärende.

2 Allmän motivering

2.1 Bakgrund

Modern husdjursförädling innebär att man genom olika avels- och urvalsmetoder söker få fram de bästa husdjuren. Genom framstegen inom ärftlighetslärans område har man utvecklat flera och säkrare sådana metoder. För tillämpningen av dessa metoder i husdjursförädlingens tjänst är det av grundläggande betydelse att det finns tillgång till en organiserad husdjurskontroll. En sådan kontroll innebär i detta sammanhang bl. a. insamling och bearbetning av data om djurens identitet, härstamning, prestationer och produktionsegenskaper, vilka uppgifter läggs till grund för en rationell husdjurskötsel. I fråga om vissa djurslag innebär kontrollen att endast djur som uppfyller särskilda krav får användas i aveln. Till husdjurskontrollen hör också den hälsokontroll som är organiserad för vissa djurslag och vars främsta syfte är att förebygga sjukdomar. En nära anknytning till kontrollen av husdjur har seminverksamheten och verksamheten med överföring av befruktade ägg mellan hondjur.

De nuvarande bestämmelserna om husdjurskontrollen innebär bl. a. att lantbruksstyrelsen meddelar regler för registrering av avelsdjur och uppgifter om sådana djur. Sådana bestämmelser finns bl. a. i kungörelsen (1966: 560) om stöd åt hästaveln, m. m. och i kungörelsen (1967: 396) om kontrollverksamhet beträffande nötkreatur, svin, får och getter m. m. Enligt lagen (1914: 451) om hingstbesiktningstvång får, med vissa undantag, endast hingstar som godkänts av staten användas för avelsändamål. Lagen (1928: 196) om galtbesiktningstvång innehåller liknande bestämmelser för svinaveln. För hälsokontrollen av husdjur gäller att lantbruksstyrelsen får ge en organisation på jordbruksnäringens område eller någon annan sammanlutning rätt att anordna sådan kontroll i enlighet med en plan och riktlinjer som har godkänts av styrelsen. Bestämmelser om detta finns i lagen (1980: 370) om organiserad hälsokontroll av husdjur och i en till lagen hörande förordning (SFS 1980: 372). Bestämmelserna om seminverksamhet, lagen (1976: 300) med bemyndigande att meddela föreskrifter om seminverksamhet för avel av vissa husdjur och en förordning i samma ämne

(SFS 1976: 301), ger lantbruksstyrelsen möjlighet att föreskriva vissa krav på de handjur som skall lämna sperma till verksamheten. Med stöd av de nämnda författningarna kan lantbruksstyrelsen föreskriva underrättelse-skyldighet för den som bedriver seminverksamhet. Enligt lagen (1978: 878) om överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur bemyndigas regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter för sådan överföring, vilket också har skett genom bestämmelser i 3 § djurskyddsförordningen (1979: 287).

De nuvarande bestämmelserna för husdjurskontrollen innebär att staten medverkar i kontrollen på olika sätt. I stor utsträckning innebär denna medverkan att samhället ställer upp vissa regler för och övervakar verksamheter som handhas av organisationer inom jordbruksnäringen. En sådan ansvarsfördelning står i överensstämmelse med vad statsmakterna år 1967 uttalade i fråga om husdjurskontrollen (prop. 1967: 74, JoU 18, rskr 27).

Innebörden av 1967 års beslut är att statens mera långtgående och direkta ansvar för husdjurskontrollen bör föras över på näringsutövarna. Så har också skett utom vad beträffar svinkontrollen och hästkontrollen. I fråga om den sistnämnda kontrollen har riksdagen beslutat (prop. 1983/84: 100 bil. 11, JoU 25, rskr 209) att det direkta ansvaret skall överföras från staten till näringen. Övertagandet skall ske senast den 1 juli innevarande år.

2.2 Överväganden beträffande en ny lag om husdjurskontroll m. m.

Mitt förslag: De nuvarande lagarna på husdjurskontrollens område ersätts med en enda lag som ger stöd för att i administrativ ordning meddela nödvändiga detaljföreskrifter för husdjurskontrollen.

Lantbruksstyrelsens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna ansluter sig till lantbruksstyrelsens förslag. Kammarrätten i Sundsvall anser dock att en överarbetning av förslaget bör ske.

Skälen för mitt förslag: Det finns anledning att göra en genomgripande översyn av den nuvarande lagstiftningen om husdjurskontroll. Lagstiftningen bör utformas med utgångspunkten att statens medverkan i princip bör inskränka sig till att vissa ramar och riktlinjer anges i föreskrifter för verksamheten och att denna ställs under viss tillsyn. Kontrollen bör omhänderas av organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar, som alltså bör få rätt att anordna kontroll för visst djurslag. I den nya lagen bör regeringen eller, i den utsträckning regeringen

bestämmer. lantbruksstyrelsen bemyndigas att meddela de erforderliga föreskrifterna. För de olika delarna av husdjurskontrollen bör i huvudsak följande regelsystem finnas.

För främst husdjursaveln är det väsentligt att uppgifter om djuren registreras på ett överskådligt sätt. En form för en sådan registrering är stambokföring som innebär att avelsdjur och sådana uppgifter om djuren som är av betydelse för aveln registreras. För vissa djurslag sker en dataregistrering av alla djur som har uppnått vissa minimiresultat. Liksom hittills bör såväl stambokföringen som annan motsvarande registrering skötas av näringens egna organisationer. Föreskrifter bör emellertid finnas om hur bokföringen eller registreringen skall genomföras. Dessa föreskrifter bör meddelas av lantbruksstyrelsen som också bör utöva viss tillsyn av verksamheten.

I fråga om den del av husdjurskontrollen som innebär begränsningar för att djur skall få användas i aveln har det hittills gällt särskilda regler för aveln av hästar och svin. Handjuren skall uppfylla vissa kvalitetskrav enligt föreskrifter meddelade av regeringen eller lantbruksstyrelsen. Vidare ankommer det på en statlig nämnd resp. en av lantbruksnämnden utsedd förrättningsman att pröva om de föreskrivna kraven är uppfyllda. I enlighet med vad jag har anfört om principerna för den nya lagstiftningen bör statens verksamhet med prövning för godkännande av avelsdjur upphöra. I princip finns det inte heller tillräcklig anledning att från det allmännas sida föreskriva särskilda krav på de handjur som skall användas i avel. Sådana föreskrifter gäller numera bara i fråga om hingstar och galtar.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit en särskild regel som gör det möjligt att ställa upp villkor för att djur skall få användas för avel. Jag vill för min del hänvisa till regeringens och lantbruksstyrelsens möjligheter att med stöd av den nu föreslagna lagen ge föreskrifter för husdjurskontrollen. Genom sådana föreskrifter blir det möjligt att ställa upp villkor för avelsarbetet. I princip bör det emellertid ankomma på de ansvariga organisationerna att besluta hur det framtida avelsarbetet skall bedrivas.

Under en övergångsperiod kan det, som jag har anfört i föregående års budgetproposition, vara nödvändigt att ställa upp krav från det allmännas sida på en avelsvärdering av handjur som skall användas till avel. Ett bemyndigande att meddela föreskrifter om ett sådant krav bör tas in i övergångsbestämmelserna till den nya lagen.

Den i husdjurskontrollen ingående hälsokontrollen har behandlats av riksdagen år 1980 då lagen om sådan kontroll beslutades (prop. 1979/80: 61, JoU 31, rskr 265). Bestämmelserna i 1980 års lag bör i huvudsak oförändrade föras över till den nya lagen. Kontrollen bör genomföras i enlighet med de föreskrifter som lantbruksstyrelsen meddelar. I överensstämmelse med vad som gäller enligt 1980 års lag bör det enligt de nya bestämmelserna vara möjligt att anordna hälsokontroll även för andra djur än husdjur inom jordbruksnäringen.

Flera remissinstanser har framhållit vikten av att husdjurskontrollen organiseras på ett sådant sätt att den blir konkurrensneutral. Kontrollen av svinaveln, så som den f.n. är anordnad, har utsatts för kritik av bl.a. näringsfrihetsombudsmannen (NO) och statens pris- och kartellnämnd (SPK). Som jag redan har nämnt får galtar användas till avel först sedan de besiktats och godkänts av lantbruksnämnden. Godkännandet kräver emellertid i sin tur att galtbesättningen har underkastats en kontroll som näringen själv ansvarar för men som bedrivs i enlighet med lantbruksstyrelsens föreskrifter. NO:s och SPK:s anmärkningar gäller det förhållande att allt huvudmannaskap för denna kontroll finns inom de lantbrukskooperativa husdjurs- och slakteriorganisationerna, vilket kan ge dessa organisationer konkurrensmässiga fördelar i förhållande till andra producenter. Även andra kontrollformer har utsatts för kritik för bristande konkurrensneutralitet.

Jag delar den uppfattning som bl.a. NO och SPK företräder, nämligen att den husdjurskontroll som byggs upp med stöd av den nya lagen måste organiseras så att den inte inverkar på konkurrensen inom näringen. Det är angeläget att denna fråga noggrant beaktas av den myndighet som efter regeringens bemyndigande har att ta ställning till huvudmannaskapet för olika kontrollformer.

Vad beträffar seminverksamhet och överföring av befruktade ägg har lantbruksstyrelsen föreslagit att det i fortsättningen skall krävas tillstånd för sådan verksamhet. Förslaget att ersätta den nuvarande anmälningsplikten med en tillståndsprövning skall ses mot bakgrund av den utveckling som skett inom området. De nuvarande reglerna tillkom vid en tidpunkt då semintekniken endast tillämpades på nötkreatur. En seminörening med fast organisation svarade alltid för verksamheten som utfördes av speciellt utbildade veterinärer och seminbiträden. Sedan dess har tekniken börjat tillämpas också på svin, får, getter och hästar. Enskilda djurägare utför i relativt stor omfattning semineringen utanför seminöreningarna. Import av och handel med sperma förekommer också i ökad omfattning. Enligt lantbruksstyrelsen innebär ett tillståndskrav förbättrade möjligheter till ingripande bl.a. när seminverksamheten inte uppfyller kraven på smittskydd eller djurskydd. Flertalet remissinstanser som har uttalat sig i frågan har tillstyrkt förslaget. Jag finner det därför befogat att det i den nya lagen förs in en bestämmelse som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter för den verksamhet som nu är i fråga.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit att den nya lagstiftningen skall omfatta också den uppgiftsskyldighet som föreskrivs i kungörelsen (1974: 661) om uppgifter för galt- och betäckningsstatistiken. Enligt min mening har den i kungörelsen föreskrivna uppgiftsskyldigheten inte ett sådant samband med husdjurskontrollen att den bör grundas på den nu föreslagna lagen. Det innebär att det i den nya lagen inte bör tas in något bemyndigande som särskilt avser föreskrifter om uppgiftsskyldighet. Föreskrifter, som inne-

bär att den som ansluter sig till en husdjurskontroll blir skyldig att lämna uppgifter som rör kontrollen, kan meddelas med stöd av den föreslagna lagens övriga bemyndiganden.

2.3 Åtgärder för att förbättra djurhälsan och djurskyddet inom slaktsvinsproduktionen

Mitt förslag: Om det finns hälsokontroll anordnad för slaktsvin, får regeringen föreskriva att en avgift får tas ut vid slakt av svin från sådana besättningar som inte omfattas av kontrollen och i vilka sjukdomar i särskilt hög grad förekommer.

Lantbruksstyrelsens förslag: Slaktsvinsproducenter vars besättningar är anslutna till en hälsokontroll bör få en premie i förhållande till antalet anslutna svin. Premien bör finansieras via prisregleringen för kött och fläsk.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till en hälsokontroll för slaktsvin men meningarna är delade om utformningen av det ekonomiska styrmedlet.

Skälen för mitt förslag: Av lantbruksstyrelsens utredning framgår att det finns betydande brister i slaktsvinens nuvarande hälsotillstånd. Enligt min mening kan nuvarande förhållanden inte anses godtagbara vare sig från djurskyddssynpunkt eller med hänsyn till kraven på god kvalitet på livsmedel. Jag delar lantbruksstyrelsens och flertalet remissinstansers uppfattning att en förbättring av förhållandena i första hand bör åstadkommas genom att en hälsokontroll införs inom slaktsvinsuppfödningen. En sådan kontroll kan anordnas enligt mitt förslag till lag om kontroll av husdjur. Jag vill erinra om att det sedan flera år tillbaka finns en organiserad hälsokontroll för avelsbesättningar och smågrisproducerande besättningar. I praktiken förmedlas endast djur från besättningar som är anslutna till hälsokontrollen och denna omfattar följaktligen praktiskt taget alla uppfödare av dessa djurkategorier.

Från närings sidan har man uttalat ett starkt intresse för att utvidga nuvarande hälsokontroll inom svinskötseln till att omfatta även slaktsvinsbesättningar. Jag bedömer att en sådan kontroll bör kunna vara fullt utbyggd senast den 1 januari 1987. Kostnaderna för kontrollen bör betalas av uppfödarna.

En hälsokontroll inom slaktsvinsproduktionen bör grunda sig på att slaktsvinsbesättningarnas hälsotillstånd fortlöpande följs som ett moment i köttbesiktningen. En sjukdomsregistrering är i dag genomförd vid ett flertal slakterier och den bör kunna byggas ut till att omfatta samtliga slakterier.

†1 Riksdagen 1984/85. I saml. Nr 159

Det är alltså angeläget att en organiserad hälsokontroll för slaktsvinsbesättningar snarast anordnas och att kontrollen får en så stor anslutning som möjligt. Speciellt viktigt är givetvis att sådana besättningar som har en hög sjukdomsbelastning blir föremål för åtgärder inom ramen för en organiserad hälsokontroll.

Med hänsyn till det intresse för kontrollen som finns inom näringen torde det generella styrmedel som lantbruksstyrelsen föreslagit inte behövas. I stället bör styrmedlet utformas så att den uppfödare som står utanför kontrollen och i vars besättning en hög sjukdomsfrekvens konstateras får ett ekonomiskt incitament till att ansluta sig till kontrollen.

Enligt min mening bör de kostnader som kontrollen kan medföra uppvägas genom en förbättrad djurhälsa och därigenom ett bättre ekonomiskt utbyte för producenterna.

Om det visar sig att en önskvärd anslutning till kontrollen inte har uppnåtts den 1 januari 1987, bör det således därefter finnas en möjlighet att sätta in ett styrmedel som främjar ett deltagande i kontrollen. Jag föreslår mot den bakgrunden ett bemyndigande i den nya lagen som gör det möjligt att meddela föreskrifter om en särskild avgift för vissa djurägare som inte ansluter sig till kontrollen.

Som jag nyss antydde bör avgiften tas ut bara av de djurägare som står utanför kontrollen och som samtidigt har besättningar i vilka det förekommer sjukdomar i särskilt hög grad. Avgiften bör bestämmas så att det för uppfödaren framstår som en klar ekonomisk nackdel att stå utanför kontrollen. Konstaterandet av sjukdomsgraden i en besättning bör ske på grundval av sjukdomsregistreringen vid slakteriet. Avgiften bör tas ut genom ett avdrag på den ersättning djurägaren får från slakteriet när han lämnar sina svin för slakt. Slakteriet bör få uppdraget att ombesörja avgiftsuttaget. Avgiftsskyldigheten bör upphöra när djurägaren ansluter sig till hälsokontrollen. Skulle djurägaren inte följa de föreskrifter som gäller för hälsokontrollen riskerar han att bli utesluten och därmed återigen avgiftsskyldig under förutsättning att sjukdomsförekomsten i hans besättning består.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats ett förslag till lag om kontroll av husdjur m. m.

4 Specialmotivering

1 §

Syftet med denna lag är att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet för avel i näringsverksamhet samt att förebygga sjukdomar hos djur.

Regeringen får i det syfte som anges i första stycket meddela föreskrifter om kontroll av husdjur och av andra djur, som människan har i sin vård, samt ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar rätt att anordna sådan kontroll.

I paragrafen preciseras syftet med husdjurskontrollen. Avsikten är att främja animalieproduktionen och djurs lämplighet för avel samt djurhälsan. Kontrollen i de förstnämnda hänseendena avser en sammanställning av uppgifter om identitet, härstamning och produktion eller prestation, vilka uppgifter läggs till grund för en rationell skötsel. Till den del ändamålet är att förebygga sjukdomar motsvarar paragrafen 1 § lagen (1980:370) om organiserad hälsokontroll av husdjur.

Tillämpningsområdet omfattar inte bara husdjur. Andra djur som kan komma i fråga för kontroll är exempelvis försöksdjur.

Paragrafen innebär ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om hur husdjurskontrollen skall genomföras. Därmed avses föreskrifter om kontrollens närmare omfattning och utformning samt föreskrifter om avgifter för kontrollen. Föreskrifterna kan också avse t. ex. skyldighet att bevara genetiskt värdefullt material för eventuella framtida behov. Dessutom ges regeringen lagstöd för att låta en organisation på jordbruksnäringens område eller annan sammanslutning fullgöra uppgifter som kan innebära myndighetsutövning. Det förutsätts att en sammanslutning som anordnar hälsokontroll också kommer att pröva om djur vilka omfattas av kontrollen får säljas under särskild beteckning som anger att de är fria från vissa sjukdomar. Med hänsyn till att beteckningen vid straffansvar är förbehållen djur som är anslutna till kontrollen får prövningen karaktär av myndighetsutövning.

2 §

Regeringen får i det syfte som anges i 1 § första stycket meddela föreskrifter om seminverksamhet och för överföring av befruktade ägg mellan hondjur.

Paragrafen ersätter bestämmelserna i lagen (1976:300) med bemyndigande att meddela föreskrifter om seminverksamhet för avel av vissa husdjur och lagen (1978:878) om överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur. Det nya bemyndigandet är inte begränsat till att gälla husdjur. Jag vill också hänvisa till vad jag i den allmänna motiveringen har anfört om tillståndskrav för den verksamhet som avses med bemyndigandet.

3 §

Den som innehar djur av sådant slag och inom sådant område för vilket kontroll enligt 1 § har anordnats har rätt att få djuren anslutna till kontrollen. Fortsatt anslutning får vägras, om djurens innehavare inte följer de föreskrifter som gäller för kontrollen.

Paragrafen innebär att den sammanslutning som har åtagit sig att anordna husdjurskontroll inte får vägra någon djurägare anslutning med hänvisning till att vederbörande inte är medlem i sammanslutningen. Av bestämmelsen följer att sammanslutningen inte får särbehandla någon djurägare genom att ställa upp särskilda villkor för hans anslutning. Djurägarens rätt till anslutning är självfallet beroende av att han är villig att följa de föreskrifter som har meddelats för kontrollen.

4 §

Djur som omfattas av kontrollen får enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen överlåtas under särskild beteckning som är förbehållen sådana djur.

Paragrafen motsvarar 3 § lagen (1980: 370) om organiserad hälsokontroll av husdjur. Den hälsokontroll som ingår i husdjurskontrollen används som ett konkurrensmedel på det sättet att djuren kan säljas under viss beteckning som anger att de är fria från de sjukdomar som kontrollen avser. Det kan finnas anledning att närmare precisera under vilka villkor en sådan försäljning får ske. I paragrafen bemyndigas regeringen meddela sådana föreskrifter.

5 §

Om det finns hälsokontroll anordnad för slaktsvin, får regeringen föreskriva att en avgift får tas ut vid slakt av svin från sådana besättningar som inte omfattas av kontrollen och i vilka sjukdomar i särskilt hög grad förekommer.

Regeringen får överlämna åt innehavare av slakteri att uppbära avgift av den som lämnar svinen till slakt.

Frågan om en särskild avgift för att främja anslutningen till en hälsokontroll för slaktsvin har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 2.3). Paragrafen innehåller bemyndiganden att meddela föreskrifter om en sådan avgift och att låta slakteriföretagen ombesörja avgiftsuttagen.

6 §

Regeringen får överlämna åt lantbruksstyrelsen att

1. meddela föreskrifter som avses i 1 § andra stycket, 2 och 4 §§ samt 5 § första stycket,
2. ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar rätt att anordna sådan kontroll som avses i 1 §,
3. besluta om sådant överlämnande som avses i 5 § andra stycket.

Paragrafen innebär att regeringen kan överlåta åt lantbruksstyrelsen både att meddela föreskrifter för hur kontrollen skall genomföras m. m. och att utse huvudmän för husdjurskontrollen. Lantbruksstyrelsen kan också bemyndigas att meddela föreskrifter som avses i 5 §.

7§

Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 2 eller 4 § döms till böter, om inte ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

Enligt paragrafen straffbeläggs överträdelse av vissa av de föreskrifter som kan meddelas med stöd av lagen. Den som bryter mot vad som föreskrivs om seminverksamhet och överföring av befruktade ägg eller om förutsättningarna för överlåtelse av djur under särskild beteckning kan dömas till bötesstraff. Överträdelser av föreskrifterna kan innebära brott mot brottsbalkens bestämmelser om t. ex. djurplågeri eller bedrägeri. Då gäller brottsbalkens ansvarsbestämmelser. Djurägare som inte följer föreskrifter som meddelas för andra delar av djurkontrollen riskerar inte att straffas men däremot att uteslutas ur kontrollen.

Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1985 då de nuvarande lagarna på hälsokontrollens område föreslås upphävd. I enlighet med vad jag har anfört i avsnitt 2.2 har bland övergångsbestämmelserna tagits in ett bemyndigande att meddela föreskrifter om avelsvärdering.

5 Lagrådets hörande

Lagrådet kommer att t. o. m. mars i år arbeta med det högsta tillåtna antalet avdelningar. Trots detta kommer lagrådets program under denna tid att vara utomordentligt ansträngt. Alla de lagförslag som är av det slaget att lagrådet enligt 8 kap. 18 § andra stycket regeringsformen bör höras över dem kommer inte att kunna granskas av lagrådet i sådan tid att förslagen kan föreläggas riksdagen inom den i 3 kap. 3 § riksdagsordningen angivna tiden.

Av den nyss nämnda bestämmelsen i regeringsformen följer emellertid att lagrådets granskning kan underlåtas, om lagrådets hörande skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men skulle uppkomma.

Den föreslagna lagen avses ersätta flera lagar rörande kontroll m. m. beträffande husdjur. Den är av förhållandevis enkel beskaffenhet från lagteknisk synpunkt. Det är angeläget att den nya lagen träder i kraft samtidigt med tidpunkten för det av riksdagen beslutade överförandet av huvudmannaskapet för hästkontrollen från staten till de enskilda näringsutövarna, nämligen den 1 juli 1985. På grund härav anser jag att en remiss till lagrådet bör kunna underlåtas i detta fall.

6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen
att anta förslaget till lag om kontroll av husdjur m. m.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens hemställan och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga 1

Lantbruksstyrelsens förslag till lag om husdjurskontroll m. m.

1 § Regeringen får ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar rätt att enligt de föreskrifter som regeringen meddelar anordna kontroll av vissa slag av husdjur och av vissa andra djur, som människan har i sin vård, i syfte att

1. främja animalieproduktionen eller djurs lämplighet för avel eller annat ändamål eller
2. motverka eller förebygga sjukdomar hos djur.

2 § Regeringen får meddela föreskrifter om att avelsdjur skall uppfylla vissa fordringar.

3 § Regeringen får meddela föreskrifter och ställa upp villkor för seminverksamhet och för överföring av befruktade ägg mellan hondjur.

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för den som innehar djur som används för avel att lämna uppgift om avelsverksamheten.

5 § Den som innehar djur av sådant slag och inom sådant område för vilket kontroll enligt 1 § har anordnats har rätt att få djuren anslutna till kontrollen.

6 § Djur som omfattas av kontrollen får enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen överlåtas under särskild beteckning som är förbehållen sådana djur.

7 § Regeringen får överlämna åt lantbruksstyrelsen att ge organisationer på jordbruksnäringens område eller andra sammanslutningar rätt att anordna sådan kontroll som avses i 1 §.

Regeringen får överlämna åt lantbruksstyrelsen eller annan myndighet att meddela föreskrifter enligt denna lag.

8 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 2, 3 eller 6 §,
2. underlåter att fullgöra vad som åligger honom enligt föreskrift som meddelats med stöd av 4 §,
3. vid fullgörande av uppgiftsskyldighet enligt 4 § lämnar oriktig uppgift om något förhållande av betydelse, om inte gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Genom lagen upphävs

1. lagen (1914:451) om hingstbesiktningstvång,
2. lagen (1928:196) om galtbesiktningstvång,
3. lagen (1976:300) med bemyndigande att meddela föreskrifter om seminverksamhet för avel av vissa husdjur,
4. lagen (1978:878) om överföring av ägg mellan hondjur för avel av husdjur,
5. lagen (1980:370) om organiserad hälsokontroll av husdjur.

Sammanställning av remissyttrandena över lantbruksstyrelsens förslag till lag om husdjurskontroll m. m.

1 Allmänna synpunkter

Statskontoret: Statskontoret noterar att i föreliggande förslag ingen behandling finns av kostnadsaspekterna och förutsätter att förslaget inte föranleder ökade kostnader för statsverket, för de enskilda näringsidkarna eller för konsumenterna.

Riksrevisionsverket: RRV har ingenting att invända mot förslaget att sammanföra de i dag spridda bestämmelserna inom husdjurskontrollområdet till en och samma lagstiftning. — — — Enligt RRV:s uppfattning bör — — — ett beslut om de offentliga insatserna inom området grundas på en samlad bedömning av å ena sidan behovet av statlig insyn och reglering och å andra sidan de kostnader för samhället som följer av administrationen av dessa insatser.

Statens livsmedelsverk: Det framlagda förslaget berör endast i ett avseende livsmedelsverkets intresseområden, nämligen de bestämmelser som gäller hälsokontroll av husdjur. — — — Livsmedelsverket tillstyrker de framlagda förslagen rörande detta avsnitt.

Statens jordbruksnämnd: Många av nu gällande bestämmelser för husdjurskontroll och avelsarbete är föråldrade och behöver ses över. Statens jordbruksnämnd tillstyrker därför lantbruksstyrelsens förslag som innebär en anpassning till utvecklingen i husdjursnäringen och en samordning av författningarna — — —.

Kammarrätten i Sundsvall: Nu gällande bestämmelser inrymmer ett flertal möjligheter till ingripanden mot enskilda och berör i vissa fall mellan olika intressegrupper kontroversiella frågor. När dessa bestämmelser upphävs och endast till viss del ersätts av bestämmelser med materiellt innehåll är det av vikt att förslaget föregås av en utredning, vari erfarenheterna av gällande bestämmelser och förslagets innebörd närmare belyses. Därvid bör särskilt beaktas regeringsformens bestämmelser om normgivningsmakten. Det nu nämnda är särskilt angeläget eftersom förslaget i vissa delar avses innebära en utvidgning av den enskildes skyldigheter. Framställningen innehåller härutinnan icke några redovisningar och överväganden.

Nu gällande bestämmelser reglerar vidare frågor om besvärsmätt. — — — Varken denna fråga eller sekretessfrågor berörs i framställningen.

Kammarrätten vill — — — ifrågasätta om ej staten även fortsättningsvis inom vissa djurslag skall fastställa villkor för handjurs användning i aveln. — — — Vidare vill kammarrätten ifrågasätta den tillståndsplikt som avses införas beträffande seminverksamhet. — — — Behovet härav bör ytterligare övervägas.

Kammarrätten menar sammanfattningsvis på grund av det anförda att en överarbetning av förslaget bör ske innan det kan läggas till grund för ny lagstiftning. Vid en sådan bearbetning bör jämväl behovet av övergångsbestämmelser närmare övervägas.

Sveriges lantbruksuniversitet: Förslaget är i huvudsak en modernisering av äldre lagstiftning. Lantbruksuniversitetet har inte kompetens på lagtekniska frågor inom området. Universitetet har i övriga avseenden inga erinringar mot förslaget.

Statens veterinärmedicinska anstalt: SVA vill inledningsvis anföra att den föreslagna lagen med åtföljande förordning, enligt SVA:s uppfattning, kan tjäna som en lämplig ramlagstiftning för de syften som omnämnts i framställningen.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF är i stort positiv till förslaget om Lag och förordning om husdjurskontroll. Dock måste betonas svårigheten att bedöma lagens konsekvenser när inte kungörelsen presenteras samtidigt.

LRF anser även att huvudmannaskapet för en officiell husdjurskontroll inte betyder att näringen skall svara för hela utvecklingsarbetet. I stället är det en självklarhet att staten, på samma sätt som hittills, tar sitt ekonomiska ansvar för att utveckla husdjurskontrollerna.

LRF tar även för självklart att myndighet inte kan påtvinga näringen huvudmannaskap för någon form av kontroll.

Hushållningssällskapens förbund: Förbundet tillstyrker — — — de i framställningen föreslagna författningsändringarna, dock med ett undantag; förbundet anser att enskilda djurägare även i fortsättningen bör få seminera i egen besättning enligt nu gällande bestämmelser.

Centralorganisationen SACO/SR: Förbundet har inget att erinra mot att uppräknade lagar, förordningar och kungörelser ersätts med en lag och en förordning om husdjurskontroll.

En fortsatt organiserad *produktionskontroll* genom jordbruksnäringens organ men under lantbruksstyrelsens tillsyn finner förbundet vara en riktig metod för främjande av husdjurskötselns effektivitet. Det statliga inslaget bör begränsas till principer och planer samt till en tillsyn som inte bör vara detaljerad. — — —

Svenska travsportens centralförbund: STC ställer sig i princip bakom det förslag till ny lagstiftning som lantbruksstyrelsen nu lagt fram.

Köttbranschens riksförbund: Lantbruksstyrelsen berör i sin framställning endast helt kort konkurrensfrågorna. I stort sett framstår begreppet näringen som enhetligt, vilket den i viss mån också är. Många producenter uppfattar dock olika åtgärder inom kontrollområdet som konkurrensmedel mellan den lantbrukskooperativa resp. privata sektorn inom den industri som förädlar jordbrukets råvaror. För att neutralitet skall kunna upprätthållas är det väsentligt, att hänsyn tages till detta vid utformningen av detaljföreskrifter m. m.

Inom flera områden som berörs av förslaget pågår i dag en stark utveckling. Så är bl. a. förhållandet inom svinaveln. Den utvecklingen har medfört att just avelsarbetet uppfattas som ett kraftigt konkurrensmedel. Olika uppfattningar finns därvid bl. a. i frågor som gäller prövningskontrollernas omfattning och uppläggning. För en gynnsam utveckling för den *samlade* näringen, måste detta beaktas vid utformningen av huvudmannaskapet.

Om de synpunkter som gäller konkurrensproblemen beaktas kan KR instämma i det av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget.

Näringsfrihetsombudsmannen: På uppdrag av NO har statens pris- och kartellnämnd genomfört en utredning benämnd "Svinavel, struktur och konkurrens" (SPK: s utredningsserie 1984: 2). Därav framgår att ett komplicerat system växt fram på detta område med inslag av offentliga regleringar och kontroller. Statens jordbruksnämnd fördelar medel till svinavelsarbetet inom ramen för jordbruksprisregleringen. Lantbruksstyrelsen utfärdar rambestämmelser och utser huvudman för kontroller medan lantbruksnämnderna övervakar kontrollen och besiktigar och registrerar galtar. Huvudman för kontrollen är Svensk Husdjursskötsel ek. för. som utfärdar detaljbestämmelser, utser fälthuvudmän och ansvarar för databehandling. Svensk Husdjursskötsel är huvudorganisation för den lantbrukskooperativa husdjursorganisationen. I fråga om svinhälsokontroll är Sveriges Slakteriförbund huvudman. Slutligen är lantbrukskooperativa slakteriföreningar och husdjursföreningar utsedda som fälthuvudmän i ett rikstäckande nät för fältkontakt med datainsamling och rådgivning.

Lantbrukskooperationen har således på detta område tilldelats uppgifter av myndighetskaraktär, vilket man inom jordbruksprisregleringen sökt undvika. I proposition med förslag till ny konkurrenslag (1981/82: 165 s. 178 f) återges ett uttalande av departementschefen i 1967 års jordbrukspolitiska beslut (prop 1967: 95 s. 281). Uttalandet har inte modifierats i senare jordbrukspolitiska beslut. Departementschefen delade jordbruksutredningens uppfattning att producentkooperativa organ ej bör ombesörja marknadsreglerande åtgärder utan dessa bör fullgöras av särskilda regleringsföreningar. Föredraganden anförde bl. a. "Jag anser att det såväl ur

producent- som konsumentsynpunkt är angeläget att inom jordbrukssektorn så långt möjligt tillämpas samma principer i fråga om konkurrens som för näringslivet i övrigt. De marknadsreglerande åtgärder som ingår i jordbruksregleringen medför ofrånkomligen att konkurrensen inom jordbrukssektorn i viss mån begränsas. Detta understryker angelägenheten av att, såsom jag nyss berört, marknadsregleringarna ej görs mera omfattande än som är oundgängligen nödvändigt. Det är också enligt min mening av stor vikt att ifrågakommande marknadsregleringar helt åvilar statlig myndighet eller de nyss nämnda regleringsföreningarna. Detta innebär i princip att jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse bör befrias från åligganden av detta slag och sålunda som jordbruksutredningen framhållit i konkurrens-hänseende bör kunna bedömas enligt samma normer och från samma utgångspunkter som allmänt gäller".

År 1967 uttalade riksdagen i fråga om bl. a. lantbruksstyrelsens arbetsuppgifter att husdjurskontrollen i allt större utsträckning skulle vara "en uppgift för näringen". Att regleringen på svinavelns område kommit att behandlas på annat sätt än övriga regleringsåtgärder på jordbrukets område torde i huvudsak hänga samman med att svinavelsarbetet först på senare år blivit ett betydelsefullt medel i konkurrensen mellan lantbrukskooperationen och privata slakteriföretag. De senare har samordnat sig i Svenska Avelspoolen AB. I SPK:s utredning konstateras att den lantbrukskooperativa slakteriorganisationen, som först kom i gång med ett omfattande avelsarbete och som svarar för ca 80% av landets totala svinslakt, f. n. har klara konkurrensfördelar gentemot Avelspoolen inom en rad områden.

2 Bemyndigandet att meddela föreskrifter om husdjurskontrollen och att ge sammanslutning rätt att anordna sådan kontroll

Statskontoret: I framställningen föreslås att regeringen skall kunna överlämna till lantbruksstyrelsen att meddela föreskrifter. Statskontoret ifrågasätter om inte ramarna – jämför lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1979: 425) om skötsel av jordbruksmark (prop. 1983/84: 96 s. 22) – för föreskrifterna – – – bör anges, företrädesvis i lagen där riksdagen delegerar till regeringen, eller i vart fall i förordningen där regeringen delegerar till lantbruksstyrelsen resp. statistiska centralbyrån.

Kammarrätten i Sundsvall: Kammarrätten ifrågasätter om icke bestämmelsen bör överarbetas så att lagens tillämpningsområde begränsas klarare och de syften som husdjurskontrollen kan omfatta preciseras. Vad som avses med "annat ändamål" framgår ej av förslaget.

Statens veterinärmedicinska anstalt: I fråga om en eventuell hälsokontroll

på häst- och hundområdet ser SVA icke några särskilda svårigheter som kan hänföras till föreliggande författningsförslag. Beträffande hälsokontroll av destinationsuppfödda laboratoriedjur, är enligt SVA:s bedömning ett huvudmannaskap analogt med det som förekommer på animalieproduktionens område, knappast genomförbart då ett flertal olika djurslag med helt olika förutsättningar berörs. Stora variationer föreligger också beträffande anläggningarnas storlek, djurägarorganisation saknas etc. Det syns emellertid synnerligen väsenligt att få i gång en hälsokontroll för destinationsuppfödda laboratoriedjur och även om alla svårigheter f. n. icke kan överblickas för en sådan bör, enligt SVA:s uppfattning, inga särskilda ändringar eller reservationer göras i föreliggande författningsförslag.

I fråga om fisk så förekommer redan nu en omfattande hälsokontrollverksamhet baserad på fiskeristyrelsens författningar och uppbyggd i samarbete med fiskodlarnas egen organisation. — — — En inordning av denna verksamhet under föreslagen lagstiftning synes kräva särskilda överväganden med klarläggande av lantbruksstyrelsens resp. fiskeristyrelsens ansvarsområden.

Centralorganisationen SACO/SR: I lantbruksstyrelsens förslag till 1 § lag om husdjurskontroll anges bl. a. att syftet ska vara att "motverka eller förebygga sjukdomar hos djur". Förbundet föreslår att ordet "motverka" slopas då begreppet "motverka sjukdomar" får anses vara oklart. — — — Det torde — — — vara önskvärt att i lagstiftningen bygges in ett krav på att förebyggande av sjukdomar hos husdjur ingår i avelsverksamheten. Ordet "eller" bör därför utgå ur § 1, punkt 1 och 2 och ersättas med ordet "och" enligt följande förslag:

1. främja animalieproduktionen eller djurs lämplighet för avel eller annat ändamål och
2. förebygga sjukdomar hos djur.

Svenska travsportens centralförbund: STC vill framhålla att det är angeläget att lantbruksstyrelsen medverkar då det gäller de övergripande rambestämmelserna avseende kontrollverksamheten. Dessa bestämmelser bör dock utarbetas i samråd med sporten.

3 Bemyndigandet att meddela föreskrifter för avel och seminverksamhet m. m. och föreskrifter om uppgiftsskyldighet

Statskontoret: Jordbruksnäringens egna organisationer skall, enligt riksdagens beslut, vara huvudmän för husdjurskontrollen. Verksamheten förutsätter bl. a. insamling och bearbetning av statistik som kan användas i avelsarbetet. Mot den bakgrunden anser statskontoret att det kan ifrågasättas om inte datainsamling för betäckningsstatistik för svinaveln kan

samordnas med semin- och kontrollverksamheten och överförs från statistiska centralbyrån till näringsens organisationer. Statskontoret förutsätter därvid att statistiken även fortsättningsvis kan göras tillgänglig för prognosändamål. De här anförda synpunkterna bör beaktas vid utformningen av den föreslagna lagen och den föreslagna förordningen. Det bör finnas en föreskrift att uppgiftsskyldig eller den, som har att medverka vid uppgifternas insamlande eller på annat sätt, inte betungas onödigt.

Statens jordbruksnämnd: I dag krävs endast en anmälan till lantbruksstyrelsen för att få bedriva seminverksamhet. Lantbruksstyrelsen föreslår en tillståndsgivning då semintekniken i dag tillämpas på många djurslag och i ökande omfattning utanför seminföreningarna. Tillståndsgivningen bedöms av nämnden som befogad för att bl. a. kunna ingripa då seminverksamheten inte uppfyller kraven på exempelvis smittskydd eller djurskydd.

Lantbruksstyrelsen föreslår vidare att SCB:s betäckningsstatistik skall bibehållas. Nämnden tillstyrker det lämnade förslaget då denna statistik bl. a. ligger till underlag för nämndens prognoser för produktionen av fläsk.

Kammarrätten i Sundsvall: Jämväl här innebär förslaget en utvidgning i förhållande till gällande bestämmelser genom att föreskrifterna kan utsträckas till alla djur som människan har i sin vård. Förslaget innebär även en utvidgning genom att en tillståndsplikt avses skola införas för seminverksamheten. Därest en sådan anses nödvändig bör tillståndsplikten föras in i lagen om husdjurskontroll eller i vart fall komma till uttryck i förordningen i enlighet med den anmälningskyldighet som föreskrivs i 2§ förordningen (SFS 1976: 301) om seminverksamhet för avel av vissa husdjur.

Statistiska centralbyrån: Avslutningsvis vill SCB framhålla att den nuvarande förordningen (SFS 1974: 661) som tillkom i samband med en genomgripande omläggning av galt- och betäckningsstatistiken 1974, fungerat mycket bra. SCB finner därför med hänsyn till statistikproduktionen inget skäl att ersätta nämnda förordning på sätt som anges i lantbruksstyrelsens förslag. Om förändringen av annan anledning ändå bör genomföras har SCB å andra sidan inte funnit att några avgörande skäl talar mot densamma. Som tidigare framhållits bör dock enligt SCB:s uppfattning det nuvarande systemet med vitesföreläggande vid underlåtenhet att lämna uppgifter bibehållas.

Lantbrukarnas riksförbund: LBS diskuterar i sin framställning behovet av statligt godkännandekrav för användning av enskilt djur i avelsarbete. LRF instämmer i LBS bedömning att sådana krav har fått minskad betydelse. Erfarenheterna från nötkreatursaveln visar också att statliga krav inte är nödvändiga för ett rationellt avelsarbete. LRF stödjer dock LBS uppfattning att det under vissa omständigheter kan vara lämpligt att staten

ställer villkor för handjurs användning i aveln. Ett sådant krav kan vara att djuret och/eller föräldrarna har genomgått avelsvärdering grundad på uppgifter från officiell kontroll.

När det gäller att djuren skall ha uppnått ett visst minimieresultat vid den officiella kontrollen för att få användas i avelsarbete är LRF mer tveksam. LRF instämmer i LBS bedömning att metoden med godkännandevång är föråldrad, att den ger en omfattande administration, att efterlevnaden är svår att övervaka samt att det dessutom är svårt att fastställa relevanta minimigränser. LRF anser att ett godkännandevång inte är en absolut nödvändighet utan bör övervägas mycket noggrant innan det införs.

Beträffande bestämmelserna om seminverksamhet och äggöverföring anser LRF det riktigt att det införs en tillståndsgivning.

Centralorganisationen SACO/SR: I förordningens § 2 anges att lantbruksstyrelsen får meddela föreskrifter om att avelsdjuren skall uppfylla vissa fordringar. Detta är något förvånande eftersom man på sidan 6 under rubriken "Begränsning av djurs användning i aveln" lägger fram argument för att staten inte skall fastställa villkor för handjurs användning i aveln inom något djurslag frånsett under en övergångsperiod då en sådan möjlighet skall ges. I enlighet med detta resonemang bör formuleringen i paragrafen kunna ändras enligt följande:

"Lantbruksstyrelsen *kan vid behov* meddela föreskrifter"...

eller

"Lantbruksstyrelsen får *tillsvidare* meddela föreskrifter"...

I fråga om *seminverksamheten* anser förbundet nödvändigt att särskilt tillstånd bör fordras. Tillsynen bör dock inte åligga lantbruksnämnderna som saknar erforderlig kompetens, utan centralt lantbruksstyrelsen. Det bör beaktas att de spermproducerande husdjursföreningarna var för sig omfattar flera län. — — —

Frågan om *tystnadsplikt* bör belysas. Uppgifterna inom brukskontroll och härstammningskontroll är offentliga. Samma förhållande råder ej inom seminverksamheten. Husdjursföreningarnas personal har tystnadsplikt vad gäller utlämnande av uppgifter från anslutna besättningar. Skall då personal från lantbruksnämnden ha tillgång till dessa uppgifter och dessutom ha rätt att hantera dem i sitt arbete? Även här bör i så fall tystnadsplikt krävas.

Kraven på kompetens hos personal som har ansvar för tillsyn över semin- och kontrollverksamhet bör specificeras och ställas höga. — — —

Svenska travsportens centralförbund: Vad slutligen gäller seminverksamheten är STC berett att ta på sig tillståndsgivningen till dem som avser att bedriva seminverksamhet inom hästaveln. Dock inom de ramar som lantbruksstyrelsen efter samråd med sporten fastställer.

4 Rätt till anslutning till kontrollen och till överlåtelse av djur under särskild beteckning

Statens jordbruksnämnd: Statens jordbruksnämnd har ansvaret för konkurrensfrågorna inom det jordbruksprisreglerade området liksom SPK och NO har inom andra områden. Nämnden vill därför särskilt trycka på att de olika kontrollerna m. m. ges en konkurrensneutral utformning och att vid val av huvudmän dessa så långt möjligt väljs så att sambandet med den affärsdrivande verksamheten minimeras. För att understryka vikten av konkurrensneutralitet vid kontrollen bör det enligt nämndens mening klart anges att det vid anslutningen inte får ske någon diskriminering genom att det i enskilda fall tillämpas särskilda villkor. Detta bör också framgå av lagtexten genom att det i 5 § anges exempelvis att anslutningen skall ske på för verksamheten gängse villkor.

Kammarrätten i Sundsvall: Bestämmelsen (6 §) motsvarar 3 § i lagen om organiserad hälsokontroll av husdjur. Bestämmelsen bör utformas i överensstämmelse med sistnämnda stadgande så att bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter klarare kommer till uttryck.

Centralorganisationen SACO/SR: — — — Det torde nu vara lämpligt att överväga ett generellt införande av obligatorisk hälsodeklaration av mjölkkor i samband med försäljning vid livdjursauktioner. Föreskrifterna för försäljning av djur inom den organiserade "hälsokontrollen" bör också i detta sammanhang ses över.

5 Påföljdsbestämmelser m. m.

Kammarrätten i Sundsvall: Straffbestämmelserna bör enligt kammarrättens mening ytterligare övervägas. I förhållande till motsvarande bestämmelser i nu gällande lag har straffsanktioneringen utvidgats. Några skäl härtill har icke angetts. Innan nya bestämmelser införs bör dessas överensstämmelse med brottsbalken undersökas.

Det torde erfordras övergångsbestämmelser såvitt avser i lag och författning reglerad galt- och hingstbesiktning.

Lantbruksstyrelsens förslag till ekonomiskt styrmedel för att förbättra djurhälsan och djurskyddet inom slaktsvinsproduktionen

Den 20 oktober 1983 beslöt regeringen att ge lantbruksstyrelsen i uppdrag att i samråd med statens livsmedelsverk och statens jordbruksnämnd utreda och lämna förslag till åtgärder för att förbättra djurhälsan och djurskyddet inom svinskötseln m. m. Enligt beslutet skulle lantbruksstyrelsen vid uppdragets utförande beakta vad som anfördes i en till beslutet fogad promemoria.

En gemensam utredning tillsattes inom myndigheterna för att fullgöra uppdraget. Utredningen överlämnade den 16 maj 1984 sitt "Förslag till åtgärder för att förbättra djurhälsan och djurskyddet inom slaktsvinsproduktionen" till lantbruksstyrelsen — — —.

Samrådsyttranden från livsmedelsverket och jordbruksnämnden bifogas — — —.

Av den genomförda utredningen framgår att det finns betydande brister i slaktsvinens nuvarande hälsotillstånd. Sjukdomsregistreringen vid slakterierna ger en bild av detta. Lantbruksstyrelsen anser därför att nuvarande förhållanden inte är godtagbara vare sig ur djurskyddssynpunkt eller med hänsyn till kraven på god kvalitet på livsmedel. Såsom framgår av utredningen är det inte möjligt att komma till rätta med rådande missförhållanden genom ändrade bestämmelser rörande djurskyddet. Det finns därför enligt styrelsens mening behov av att införa ett ekonomiskt styrmedel för att förmå producenter, som har besättningar med en hög sjukdomsfrekvens, att anstränga sig ytterligare för att förbättra slaktsvinens hälsotillstånd. Detta medför dessutom en bättre produktionsekonomi för slaktsvinsuppfödarna.

Det ekonomiska styrmedlet bör vara utformat på ett sådant sätt att det medför att slaktsvinsuppfödarna ansluter sina besättningar till en organiserad hälsokontroll och till att följa dess föreskrifter. Den försöksverksamhet som bedrivs talar för att en sådan hälsokontroll kan leda till en avsevärd förbättring av slaktsvinens hälsotillstånd. Hälsokontrollen bör vara organiserad i enlighet med nu gällande bestämmelser. Det innebär bl. a. att anslutningen till hälsokontrollen skall vara frivillig och att hälsokontrollen skall vara konkurrensneutral i förhållande till de anslutna besättningarna.

Baskostnaderna för hälsokontrollen bör kunna finansieras inom ramen för jordbruksprisregleringen. Medel kan där tas dels av införselavgifter inom fördelningsplanen, dels ur prisregleringen för kött och fläsk.

För att ge slaktsvinsuppfödarna ett starkare ekonomiskt motiv till att ansluta sina besättningar till den organiserade hälsokontrollen föreslår lantbruksstyrelsen att producenterna får en kontantersättning i förhållande

till antalet anslutna svin. Ersättningen bör utgå under förutsättning att producenterna följer hälsokontrollens föreskrifter om sjukdomsförebyggande åtgärder. Ersättningens storlek bör bestämmas av statens jordbruksnämnd. Den får inte medföra en höjning av den totala avräkningsprisnivån utan enbart innebära en omfördelning mellan slaktsvinsproducenterna. Kontantersättningen bör därför finansieras via prisregleringen för kött och fläsk, t. ex. genom en höjning av slaktdjursavgiften för slaktsvin enligt 7 § a lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område. Slaktdjursavgiftens storlek fastställs av jordbruksnämnden.

Lantbruksstyrelsen vill beträffande frågan om huvudmannaskapet för den föreslagna hälsokontrollen understryka att svinhälsovården bör ges en konkurrensneutral utformning. Några andra huvudmän, som fyller kraven enligt nuvarande bestämmelser om hälsokontroll för svin, än Sveriges Slakteriförbund eller Svensk Husdjursskötsel torde f. n. inte finnas. Styrelsen är medveten om att kritik har riktats mot Slakteriförbundet som huvudman för den nuvarande svinhälsokontrollen. I anledning därav inrättades för några år sedan på lantbruksstyrelsens initiativ den centrala djurhälsonämnden för att bereda samtliga intressenter insyn i verksamheten. Enligt lantbruksstyrelsens mening bör frågan om huvudmannaskapet för den föreslagna hälsokontrollen tas upp till ytterligare diskussion sedan beslut fattats om dennas införande.

Eftersom det finns ett nära samband mellan den nu föreslagna kontrollen och den hälsokontroll som redan finns inom smågrisproduktionen torde det av flera skäl vara lämpligt med samma huvudman för all hälsokontroll inom svinskötseln.

Lantbruksstyrelsen vill slutligen även bemöta statens jordbruksnämnds (JN) samrådsyttrande på några punkter. JN har i sitt yttrande föreslagit att det ekonomiska styrmedlet utformas på ett annat sätt än vad lantbruksstyrelsen nu föreslagit. JN har i stället föreslagit att ett styrmedel införs i form av prisavdrag för svin med ett sjukligt hälsotillstånd. Hälsotillståndet skulle enligt JN kunna avläsas i den registrering som görs i samband med köttbesiktningen vid slakterierna. Lantbruksstyrelsen vill emellertid framhålla att ett sådant prisavdrag av praktiska skäl – med hänsyn till den bristande tillförlitligheten vid registreringen och till att registreringen inte är besättningsrelaterad – enligt livsmedelsverket inte torde kunna aktualiseras under de närmaste åren. JN har vidare, mot det av styrelsen föreslagna styrmedlet, anfört att det torde "vara mycket svårt att fastställa generella föreskrifter för att lösa de problem som finns i vissa slaktsvinsbesättningar."

Uttalandet tyder på att JN missuppfattat hur hälsokontrollen skall arbeta. Ett hälsokontrollprogram omfattar målsättningar och principer för insatser av den organisation som utses till huvudman. Det skall också finnas personella och ekonomiska resurser för verksamheten. Ett kontrollmoment måste enligt lantbruksstyrelsens mening ingå i verksamheten. Det

finns för övrigt redan i nu existerande verksamhet. Hälsokontrollen skall vidare förutom att lämna generella råd om sjukdomsförebyggande åtgärder även göra besättningsutredningar i de svinbesättningar där så bedöms erforderligt. Därefter skall hälsokontrollen i det individuella fallet ge föreskrifter om vilka åtgärder som skall vidtas i sjukdomsförebyggande syfte.

Sammanställning av samrådsyttranden och remissyttrandena över lantbruksstyrelsens förslag till ekonomiskt styrmedel för att förbättra djurhälsan och djurskyddet inom slaktsvinsproduktionen.

Statens jordbruksnämnd: — — — Enligt JN: s mening bör man pröva möjligheterna att sätta in åtgärder och styrmedel som i första hand riktar sig till besättningar med dåligt hälsotillstånd. JN vill därför förorda att man först prövar ett system med avdrag på priset på grisar som vid slakt visar sig ha sjukliga förändringar. Enligt JN: s mening bör man därför först pröva om det är möjligt att konstatera hälsoläget i samband med slakten, registrera detta samt kontakta berörda producenter.

Statens livsmedelsverk: — — — Livsmedelsverket delar utredningens uppfattning att det ekonomiska styrmedlet för att förbättra djurhälsan inom slaktsvinsproduktionen f. n. därför svårligen kan utformas på annat sätt än att slaktsvinsuppfödarna ansluter sina besättningar till en organiserad hälsokontroll och åläggs att följa dess föreskrifter. Livsmedelsverket tillstyrker det av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget.

Sveriges lantbruksuniversitet: Ett ekonomiskt styrmedel i form av avdrag, med utgångspunkt i besättningsspecifik sjukdomsregistrering, bedöms som lämpligt. Vi anser dock att viss försiktighet bör iakttagas. Avdraget bör byggas på relativt säkra uppgifter och avse sådan sjukdom där slaktsvinsproducenten kan få relevanta råd om åtgärd från slaktsvinhälsokontroll.

Statens veterinärmedicinska anstalt: SVA stöder bildandet av en organiserad slaktsvinshälsovård. Genom bildandet av en sådan organisation med slaktsvinsspecialister ges möjligheter till direkt hjälp vid konstaterade hälsoproblem och vidare skapas härigenom möjligheter till utvecklingsarbete samt förmedling av råd och kunskaper. Det bör påpekas att orsakssammanhagen vid flera av de allvarigaste störningarna ej är klarlagda vilket naturligtvis i hög grad påverkar möjligheterna till förebyggande åtgärder och behandling.

SVA menar att registrering av skador vid slakt tillfället som enda utgångspunkt för ekonomiska styrmedel f. n. ej är rättvisande och därmed olämplig. Dels föreligger olikheter mellan olika slakteriers bedömning, dels kan registreringen inte i tillräcklig grad besättningsrelateras.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF är positivt till att det organiseras en frivillig hälsovård för slaktsvin men är negativt till lantbruksstyrelsens förslag vad gäller såväl upplägning som finansiering.

— — —

En tilläggsersättning till de slaktsvinsbesättningar som ansluter sig till hälsokontrollen skulle medföra att samtliga slaktsvinsproducenter på mycket kort tid ansluter sig till hälsokontrollen. Det innebär att avräkningspriset skulle bli det samma som före hälsokontrollens införande, dock med ett viktigt undantag. Producenterna kommer att förlora de pengar som skall finansiera administration av utbetalningarna. Resultatet blir att en slaktdjursavgift tas ut som sedan ska utbetalas till majoriteten av slaktsvinsproducenterna efter avdrag för administrationskostnader. Det kan inte vara vettigt att slaktsvinsproducenterna och i slutändan konsumenterna ska finansiera en onödig myndighetsfunktion.

— — — Prisavdrag kan eventuellt vara nödvändigt om producenter, vars slaktsvin har hög sjuklighet vid slakt, visar uppenbart ointresse för utredning och åtgärder i besättningen. I sådana fall kan ett ekonomiskt styrmedel i form av avdrag vid slakt vara motiverat. — — —

Sveriges livsmedelsindustriförbund: SLIM ansluter sig till lantbruksstyrelsens förslag under följande två förutsättningar:

1. att garantier ges för att tillräckliga resurser, veterinär och annan expertis, finns så att målet, en förbättrad djurhälsa, verkligen uppnås. Man får då inte vara främmande för en successiv uppbyggnad i takt med resurstillgång. En exklusiv satsning på en utökad veterinär kontroll räcker enligt vår mening inte för att nå uppställda mål.

2. att huvudmannskapet för kontrollfunktionen garanteras bli konkurrensneutralt. Här måste berörda parter ges möjlighet att gemensamt lämna förslag på lämplig utformning i särskild ordning. Ansvaret för att sådana överläggningar kommer till stånd bör läggas på lantbruksstyrelsen.

Kooperativa förbundet: KF vill förorda att man följer Jordbruksnämndens förslag om att åtgärder och styrmedel i första hand sättes in mot besättningar med dåligt hälsotillstånd.

Ett system med avdrag på priset för de svin som vid slakt visar sig ha sjukliga förändringar bör prövas. En komplikation i detta sammanhang är att hälsoläget måste registreras i samband med slakten, vilket innebär ansträngningar av det veterinära besiktningsväsendet. Den omorganisation och förstärkning som Statens Livsmedelsverk beslutat om inom det besiktningsveterinära området underlättar dock frågans lösning. KF anser att frågan har så stor betydelse ur såväl konsument- som producentsynpunkt att speciella svårigheter i anslutning till införandet måste lösas och övervinnas på så kort tid som möjligt.

Skogs- och lantbrukstjänstemannaförbundet: I huvudsak ansluter vi oss till Lantbruksstyrelsens förslag.

ST-avdelning 318 vid statens livsmedelsverk: I dag finns en djurskyddslagstiftning, som med vissa skärpningar borde kunna garantera en bättre, mindre sjukdomsbefrämjande miljö för slaktdjur. En omfattande offentlig organisation för kontroll av köttets kvalité finns, och denna skulle med ökade resurser kunna utnyttjas så att de iakttagelser som görs beträffande djurens hälsotillstånd styr priset till slaktsvinsuppfödarna så att endast friska djur ger full ersättning. På sikt anser vi att dessa båda åtgärder bättre tillgodoser såväl djurskyddets som konsumenternas intressen än utredningsförslaget. För att snabbt få till stånd förbättringar kan dock ett ekonomiskt styrmedel under ett uppbyggnadsskede vara lämpligt för att påskynda att slaktsvinsuppfödare utnyttjar hälsokontroll av sina besättningar, vilket förefaller vara angeläget. – – –

Sveriges veterinärförbund: Veterinärförbundet avstyrker lantbruksstyrelsens förslag i sin nuvarande form och föreslår en kompletterande utredning som syftar till att efterfrågat ekonomiskt styrmedel grundar sig på resultat av en effektivare köttbesiktning och en adekvat besättningsrelaterad sjukdomsregistrering i samband med slakten.

Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund: Sveriges Djurskyddsföreningars Riksförbund (SDR) ser mycket positivt på det av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget och stöder i princip att en djurhälsovård för slaktsvinsbesättningar kommer till stånd.

Med ledning av erfarenheter från svinhälsovården kan man förvänta att kontrollen på sikt leder till ett förbättrat hälsotillstånd och därmed även bättre djurskydd. Enligt SDR:s mening finns redan i dag mycket kunskap om de faktorer som påverkar hälsan positivt i slaktsvinsuppfödningar. – – –

Beträffande huvudmannaskapet måste som styrelsen framhåller full konkurrensneutralitet förutsättas för att alla besättningar skall delta. Den nuvarande knytningen till slakteriförbundet uppfyller knappast detta krav. Svinhälsovården uppfattas oftast som en medlemservice i föreningen.

Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök: Vi anser att hälsokontroll i kombination med prisavdrag för slaktgrisar verkar vara ett bra sätt att komma till rätta med de akuta hälsoproblem som föreligger. Den motivationshöjande tilläggsersättning för levererade slaktgrisar som producenterna anslutna till hälsokontrollen föreslås få, bör dock inte vara relaterad till antalet levererade grisar, utan i stället vara besättningsrelaterad. – – –

Det är givetvis av yttersta vikt att de ekonomiska fördelarna i ett frivilligt anslutningssystem är hårt kopplade till kontroll av besättningarna och av att föreslagna sjukdomsförebyggande åtgärder vidtagits. Därför anser vi det vara mycket viktigt att anslutning till hälsokontroll kombineras med ett avdragssystem för levererade sjuka grisar. Smärre brister i nuvarande

registreringssystem för sjukdomar borde inte vara motiv för att avfärda detta alternativ.

Föreningarna djurens vänners riksorganisation: Måhända kan den föreslagna hälsokontrollen bli en början till en, ur alla synpunkter, humanare behandling av slaktsvinen, varför vi tillstyrker införandet av densamma under förutsättning

att hälsokontrollens arbete utvärderas efter något år

att hälsokontrollen blir obligatorisk för alla svinproducenter

att det jämsides med hälsokontrollen utarbetas ett system som möjliggör prisavdrag för sjuka och skadade djur. Sådana åtgärder skulle troligen leda till en självsanering bland svinproducenterna, samtidigt som det berättigade kravet på friska djur från djurskydds- och konsumenthåll tillgodosågs.

Svenska djurskyddsföreningen: I lantbruksstyrelsens förslag har enligt SDF:s mening huvudsakligen djurhälsofrågor beaktats medan däremot djurskyddet som sådant icke uppmärksammats tillräckligt.

Det kan ifrågasättas om den föreslagna hälsokontrollen kommer att uppmärksamma en del inom slaktsvinsuppfödningen allt för vanligt förekommande problem. Exempelvis kan de spontana dödsfall och svårare skador som inträffar såväl under uppfödningen som under transporten till och under vistelsen på slakteriet vara väl så allvarliga, som flera av de sjukdomar djuren kan ha drabbats av och som besiktningsfynden på slakteriet utgör indicium på.